

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

**ΑΠΟΦΑΣΗ
258/2014**

(της διαδικασίας του άρθρου 2 παρ. 2, περ. γ', υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα την 05 Αυγούστου του έτους δύο χιλιάδες δεκατέσσερα (2014) ημέρα Τρίτη και ώρα 10:00 π.μ. και επί της οδού Λ.Κηφισίας 7, στους Αμπελόκηπους, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

- 1. Αναπληρωτής Πρόεδρος** Χρήστος Δετσαρίδης
- 2. Αναπληρωτής Αντιπρόεδρος:** Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης
- 3. Μέλη:**
  - Ευάγγελος Καραμανλής
  - Ιωάννα Κουλούρη
  - Δημήτριος Σταθακόπουλος

Τα λοιπά τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, καίτοι προσκληθέντα, δεν προσήλθαν.

Γραμματέας: Τσιάβου Στυλιανή

Εισηγητές: Αριστοτέλης Ζαχαρόπουλος, Μηχανικός, Αικατερίνη Θεοδωροπούλου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά την διάρκεια της Συνεδρίασης παρεβρέθησαν οι Εισηγητές κ.κ. Ζαχαρόπουλος Α. και Θεοδωροπούλου Αικ., καθώς και η Προϊσταμένη του Τμήματος Γνωμοδοτήσεων κ. Καξιρή, οι οποίοι αποχώρησαν πριν από την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας από τα Μέλη του Συμβουλίου της Αρχής.

Θέμα: Με το με αριθμ. πρωτ. 2375/83903/27.06.2014 έγγραφο αίτημα της Δ/νσης Τεχνικών Μελετών και Κατασκευών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προς την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., όπως αυτό συμπληρώθηκε με το υπ' αριθμ 2741/95570/24.07.2014, τα οποία παρελήφθησαν από την Αρχή στις 04.07.2014 και 31.07.2014 με αρ. πρωτ. 2843 και 3240 αντίστοιχα, η Δ/νση Τεχνικών Μελετών και Κατασκευών αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 2, περ. γ(δδ) Ν. 4013/2011, όπως ισχύει,

προκειμένου να προβεί στη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 4(α) του Π.Δ 60/2007, για την ανάθεση 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης παροχής Υπηρεσιών γεωτεχνικού συμβούλου, σε υλοποιούμενη σύμβαση με τίτλο “Ποιοτικός έλεγχος και υπηρεσίες γεωτεχνικού συμβούλου”, αρχικής συμβατικής αμοιβής 739.484,48 € (χωρίς ΦΠΑ) του έργου “Κατασκευή Φράγματος Λεκάνης Φιλιατρινού Ν. Μεσσηνίας”.

I. Ιστορικό- πραγματικά περιστατικά

Από το φάκελο της υπόθεσης και τα περιεχόμενα σε αυτόν στοιχεία και σχετικά έγγραφα προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Με την αριθμ. 7151/5-8-2008 Απόφαση ένταξης της πράξης «Κατασκευή Φράγματος Λεκάνης Φιλιατρινού Ν. Μεσσηνίας» εντάχθηκε το εν λόγω έργο στο Μέτρο 1.2.5.^A.1 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α.) 2007 – 2013 στο οποίο περιλαμβάνεται το 2^ο υποέργο με τίτλο «Καθήκοντα Ποιοτικού Ελέγχου και Υπηρεσίες Γεωτεχνικού Συμβούλου στην διάρκεια κατασκευής του έργου» και περαιτέρω με την υπ' με αρ. πρωτ. 2858/6.4.2009 Απόφαση της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης προεγκρίθηκε η Δημοπράτηση του 2^{ου} υποέργου ενώ με την με αρ. πρωτ. 10167/20ζ/13.4.2009 Απόφαση εγκρίθηκαν τα Συμβατικά Τεύχη και η Προκήρυξη της Σύμβασης για την ανάθεση την εν θέματι σύμβασης.

2. Ο διαγωνισμός διεξήχθη την 16.06.2009 και το αποτέλεσμα του κατακυρώθηκε με την υπ' αριθμ.9884/20ζ/17.5.2010 Απόφαση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και στις 7 Ιουλίου 2010 υπεγράφη η υπ' αριθμ. 11095/07.07.2010 Σύμβαση έναντι συνολικού ανταλλάγματος ύψους 739.484,48 ευρώ χωρίς Φ.Π.Α. ενώ με την υπ' αριθμ. 11499/20β1/537/Τ.Σ.Δ.Υ./23.7.2010 Απόφαση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων καθορίστηκε η 1^η Αυγούστου 2010 ως ημερομηνία έναρξης παροχής των εν λόγω υπηρεσιών.

3. Σύμφωνα δε με το άρθρο 3 της υπογραφείσας σύμβασης “η συνολική προθεσμία για την περαίωση του αντικειμένου της σύμβασης, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 11 της οικείας προκήρυξης, συμπίπτει με το πέρας εργασιών κατασκευής του έργου του θέματος. Τυχόν εντολή από τη δ/νουσα υπηρεσία για διακοπή των εργασιών κατασκευής του έργου του θέματος, θα σημαίνει αυτόματα και τη διακοπή των υπηρεσιών του τεχνικού συμβούλου”.

4. Με το υπ' αριθμ. Ε-417/24-1-2013 έγγραφο η ανάδοχος κατασκευής του έργου υπέβαλε δήλωση διακοπής εργασιών κατασκευής σκληρού επιχώματος λόγω καθυστέρησης της έγκρισης του 3^{ου} Α.Π.Ε. και της 1^{ης} Σ.Σ.Ε., η οποία ανακλήθηκε την 01.04.2013 ύστερα από την έγκριση του 3^{ου} Α.Π.Ε. και της 1^{ης} Σ.Σ.Ε. η οποία υπεγράφη την 28.08.2013 μετά την έκδοση της υπ' αριθμ. 755/2013 Απόφασης του Τμήματος Μείζονος Επταμελούς Σύνθεσης του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Περαιτέρω την 27.11.2013 υπεβλήθη εν νέου με το με αριθμ Ε-458 έγγραφο από τον ανάδοχο δήλωση διακοπής εργασιών, εξαιτίας της μη πληρωμής εκτελεσθεισών εργασιών και καθυστέρησης τεχνικών εγκρίσεων του έργου, η οποία έγινε αποδεκτή με την υπ' αριθμ. πρωτ. 5755/09-01-2014 Απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας. Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο υπ' αριθμ. 2741/95570/24.07.2014 έγγραφο της αναθέτουσας, οι εργασίες επανεκκίνησαν στις 22.04.2014. Σημειώνεται ότι με την υπ' αριθμ. 1641/45284/20Β2/537/11-4-2013 απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής είχε εγκριθεί η παράταση της προθεσμίας περαίωσης του έργου έως 31/7/2014.

5. Με το από 20.05.2014 (απόσπασμα από το Πρακτικό με αριθμό 04/19.05.2014) έγγραφό του το Συμβούλιο Εγγειοβελτιωτικών Έργων γνωμοδότησε υπέρ της έγκρισης της 1ης ΣΣΕ με δαπάνη εργασιών 134.275,84€ χωρίς ΦΠΑ και παράτασης της προθεσμίας παροχής των υπηρεσιών συμβούλου μέχρι την ολοκλήρωση της κατασκευής του έργου και της πρώτης πλήρωσης του ταμειυτήρα, ενώ αντίστοιχα με την υπ' αριθμ. 10892/25.06.2014 απόφαση προέγκρισης η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του Π.Α.Α. Ανταγωνιστικότητα προένεκrine την συνέχιση των εργασιών του Υποέργου Νο 2 (Καθήκοντα Ποιοτικού Ελέγχου και Υπηρεσίες Γεωτεχνικού Συμβούλου στη

διάρκεια κατασκευής του έργου Κατασκευή φράγματος Λεκάνης Φιλιατρινού Ν. Μεσσηνίας”) και συγκεκριμένα του 1ου ΣΠ. Στην τελευταία απόφαση αναφέρεται ότι σε ότι αφορά την 1η ΣΣΥ, προϋπολογισμού 134.275,84 χωρίς ΦΠΑ, η δαπάνη είναι επιλέξιμη υπό την προϋπόθεση της έγκρισης της ΕΑΑΔΗΣΥ.

6. Σύμφωνα με την αναθέτουσα αρχή οι λόγοι σύνταξης του 1^{ου} ΣΠ και της 1^{ης} ΣΣΥ είναι οι παρακάτω, οι οποίοι διαλαμβάνονται τόσο στο υποβληθέν σχέδιο απόφασης για την ανάθεση της σύμβασης όσο και την από 08.05.2014 Εισήγηση προς το Κ.Γ.Σ.Ε.Ε.:

“Α) Κρίνεται αναγκαίο να συνεχίσουν οι υπηρεσίες της αρχικής σύμβασης για χρονικό διάστημα εναρμονισμένο με το χρόνο που απαιτείται για την κατασκευή του έργου, έναντι των συμβατικώς 35 μηνών, που προβλέπονται από το άρθρο 4.1 της υπογραφείσας σύμβασης ως διάρκεια κατασκευής του έργου και παροχής των υπηρεσιών συμβούλου, δηλαδή για 19 μήνες ακόμη και περαιτέρω να γίνει έντεχνα η ολοκλήρωση των υπολειπόμενων εργασιών κατασκευής του φράγματος, με την προβλεφθείσα απολύτως απαραίτητη παρουσία και συμβολή του Γεωτεχνικού Συμβούλου. Για την ολοκλήρωση κατασκευής του φράγματος προβλέπεται πρόσθετος χρόνος μέχρι τις 31 Αυγούστου 2015.

Σημειώνεται δε ότι υπολείπονται οι παρακάτω εργασίες:

Ολοκλήρωση της κατασκευής σκληρού επιχώματος και κατασκευή της στέψης του αναχώματος.

Κατασκευή ανάντη μανδύα στεγανότητας.

Κατασκευή επιχώματος αργιλικού φραγμού στο όρυγμα θεμελίωσης της πλίνθου.

Ολοκλήρωση της κατασκευής του πύργου υδροληψίας.

Εγκατάσταση οργάνων ελέγχου του αναχώματος.

Εργασίες έμφραξης και 1ης πλήρωσης του ταμιευτήρα.

Εργασίες αποκατάστασης κατολισθήσεων και κατασκευής της επαρχιακής οδού Φιλιατρών – Φράγματος – Χριστιάνων.”

Β) Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στα έγγραφα της αναθέτουσας οι εργασίες του Γεωτεχνικού Συμβούλου που υπολείπονται είναι οι ακόλουθες:

“Επίβλεψη και Ποιοτικός Έλεγχος κατασκευής σκληρού επιχώματος στη στέψη.

Επίβλεψη των εργασιών αποκατάστασης των κατολισθήσεων της επαρχιακής οδού Φιλιατρών – Φράγματος – Χριστιάνων και λήψη μετρήσεων και στοιχείων προς επιβεβαίωση των γεωτεχνικών συνθηκών που λήφθηκαν υπόψη κατά τη σύνταξη της μελέτης.

Επίβλεψη και Ποιοτικός Έλεγχος κατασκευής ανάντη μανδύα στεγανότητας.

Επίβλεψη και Ποιοτικός Έλεγχος έργων σκυροδεμάτων στη στέψη του φράγματος.

Επίβλεψη και Ποιοτικός Έλεγχος σκυροδέματος πύργου υδροληψίας.

Επίβλεψη και Ποιοτικός Έλεγχος κατασκευής ανάντη αργιλικού φραγμού στο όρυγμα της πλίνθου.

Επίβλεψη της εγκατάστασης των οργάνων ελέγχου του αναχώματος, συστηματική λήψη μετρήσεων και έλεγχος της σωστής λειτουργίας των οργάνων.

Σύνταξη της τελικής έκθεσης κατασκευής του φράγματος που θα περιλαμβάνει εκτός των άλλων, ελέγχους ευστάθειας και εδαφοστατικής επάρκειας του αναχώματος όπως κατασκευάστηκε «as built report», για τις υπολειπόμενες εργασίες. Επίβλεψη της έμφραξης και πρώτης πλήρωσης του ταμιευτήρα, μετρήσεις των οργάνων ελέγχου και παρακολούθηση της συμπεριφοράς του αναχώματος και των πρανών του ταμιευτήρα και σύνταξης εκθέσεων αξιολόγησης.”

Γ) Οι απρόβλεπτες για την αρχική σύμβαση περιστάσεις, στις οποίες οφείλεται η ανάγκη πρόσθετου χρονικού διαστήματος για την παροχή των άνω υπηρεσιών, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της αναθέτουσας, είναι:

“Διακοπή των εκσκαφών του έργου από την αρχαιολογία έως 9/9/2010. Για την διαπίστωση θετικών ζημιών συγκροτήθηκε επιτροπή του Υπουργείου η οποία συνέταξε σχετική έκθεση προς την Προϊσταμένη Αρχή.

Διακοπή εργασιών κατά περιόδους από τους θιγόμενους των απαλλοτριώσεων λόγω μη έγκαιρης ολοκλήρωσης αυτών. Οι διαμαρτυρίες κορυφώθηκαν στις 20 Ιουνίου 2012, όταν κάτοικοι της περιοχής προχώρησαν σε μαζική κατάληψη του εργοταξίου και αποκλεισμό του χώρου κατασκευής του φράγματος λόγω μη καταβολής των αποζημιώσεων για τις απαλλοτριώσεις.

Εκδήλωση κατολισθήσεων στα πρηνή της οδού αποκατάστασης της κυκλοφορίας Φιλιατρών – Χριστιανούπολης και σύνταξη από τον Γεωτεχνικό Σύμβουλο μελέτης ευστάθειας των πρηνών και αποκατάστασης των κατολισθήσεων. Η κατασκευή της οδού συμπεριλαμβάνεται στο έργο και αποκαθιστά την επικοινωνία μεταξύ Φιλιατρών – Χριστιανούπολης μετά την πλήρωση του ταμιευτήρα και τον κατακλυσμό της υφιστάμενης οδού. Η εκπόνηση της μελέτης κρίθηκε επιβεβλημένη λόγω της εκδήλωσης κατολισθήσεων που εκτός των άλλων εγκυμονούσαν κινδύνους για το προσωπικό που επρόκειτο να εργαστεί στην κατασκευή της οδού.

Εκδήλωση κατολισθήσεων στο αριστερό αντέρεισμα και στα προσωρινά πρηνή εκσκαφών της τάφρου θεμελίωσης του φράγματος. Τα προβλήματα επισημαίνει ο Γεωτεχνικός Σύμβουλος στην 2^η έκθεση επίσκεψης 22/9/2010 και στην 6^η έκθεση επίσκεψης 26/1/2011 και πρότεινε την αλλαγή της κλίσης των προσωρινών πρηνών, όπως και τελικώς υλοποιήθηκε.

Καθυστέρηση στους ελέγχους καταλληλότητας υλικών λόγω έλλειψης απαλλοτριώσεων και αντιδράσεων των κατόχων ιδιοκτησίας στο χώρο του εγκεκριμένου δανειοθαλάμου, κοντά στο χωριό Περδικονέρι. Στις 2/8/2010 δεν επετράπη η είσοδος εκσκαπτικού μηχανήματος στον χώρο του δανειοθαλάμου προκειμένου να γίνει δειγματοληψία και έλεγχος καταλληλότητας του υλικού για την κατασκευή του αναχώματος, όπως αναφέρεται στη 1^η έκθεση επίσκεψης Τεχνικού Συμβούλου. Οι έλεγχοι καταλληλότητας του υλικού για την κατασκευή του αναχώματος και οι μελέτες σύνθεσης Σκληρού Επιχώματος άρχισαν τον Οκτώβριο 2010 σε υλικά που μετέφερε ο ανάδοχος από λατομείο της περιοχής Γαργαλιάνων και ολοκληρώθηκαν το Φεβρουάριο 2011. Η κατασκευή του αναχώματος άρχισε περί τα τέλη Απριλίου 2011.

Διακοπή εργασιών του αναδόχου από 25/1/2013 έως 1/4/2013 λόγω καθυστέρησης της έγκρισης του 3^{ου} ΑΠΕ και της 1^{ης} Συμπληρωματικής Σύμβασης του Έργου (ΣΣΕ), που περιλάμβανε πρόσθετες δαπάνες για χρήση υλικού λατομείου στο σκληρό επίχωμα, λόγω έλλειψης απαλλοτριώσεων και αντιδράσεων των κατόχων ιδιοκτησίας στο χώρο του εγκεκριμένου δανειοθαλάμου, κοντά στο χωριό Περδικονέρι.

Διακοπή εργασιών του αναδόχου από 27/11/2013 έως σήμερα λόγω καθυστέρησης στην έγκριση του 4^{ου} ΑΠΕ, ο οποίος περιλαμβάνει τις εργασίες αποκατάστασης των κατολισθήσεων. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία αποφάσισε την αποδοχή της δήλωσης διακοπής εργασιών.”

7. Με το παρόν αίτημά της, όπως συμπληρώθηκε μετά από από το με αριθμ. πρωτ. 2843/18.07.2014 η Διεύθυνση Τεχνικών Μελετών και Κατασκευών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την υπογραφή Συμπληρωματικής Σύμβασης παροχής υπηρεσιών, προϋπολογιζόμενης δαπάνης 134.275,84€ (χωρίς ΦΠΑ), σε υλοποιούμενη σύμβαση παροχής υπηρεσιών με τίτλο “ Ποιοτικός Έλεγχος και Υπηρεσίες Γεωτεχνικού Συμβούλου στη διάρκεια κατασκευής του έργου Κατασκευή φράγματος Λεκάνης Φιλιατρινού Ν. Μεσσηνίας”.

II. Νομικό πλαίσιο

8. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, περίπτωση γ', υποπερίπτωση δδ' του Ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για την παροχή σύμφωνης γνώμης, ορίζει τα ακόλουθα: «δδ) Οι αποφάσεις των αναθετουσών Αρχών που αφορούν προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 3 του π.δ. 59/2007 και των άρθρων 24 και 25 του π.δ. 60/2007, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπíπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω προεδρικών διαταγμάτων. [...]»

9. Η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 του π.δ. 60/2007 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ...» ορίζει:

“Το παρόν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 16, 17 και 9 έως 15, και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα ακόλουθα κατώτατα όρια:

α) 137.000 ευρώ, για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, εκτός αυτών που καλύπτονται από την περίπτωση β) στοιχείο iii)[.....]στο Παράρτημα V προϊόντα.”

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 του αριθ. 1336/2013 Κανονισμού της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2013 για την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ, 2004/18/ΕΚ και 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής τους κατά τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, το ως άνω ποσό αναπροσαρμόστηκε σε 134.000,00 ευρώ.

10. Η διάταξη του άρθρου 8 του π.δ. 60/2007 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ...» ορίζει στην παρ. 1: “Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας δημόσιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, εκτός ΦΠΑ, όπως προσδιορίζεται από την αναθέτουσα αρχή. Στον υπολογισμό αυτό, λαμβάνεται υπόψη το εκτιμώμενο συνολικό ποσό, συμπεριλαμβανομένων τόσο του τυχόν προβλεπόμενου δικαιώματος προαίρεσης όσο και των τυχόν παρατάσεων της σύμβασης...”, και στην παρ. 2: “Η αποτίμηση πρέπει να ισχύει κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 29 παράγραφος 2 ή, στις περιπτώσεις όπου δεν απαιτείται μια τέτοια προκήρυξη, κατά το χρονικό σημείο έναρξης της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης[...].”

11. Στο Π.Δ. 60/2007 και ειδικότερα στο άρθρο 25 [με τίτλο “Διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού (άρθρο 31 οδηγίας 2004/18/ΕΚ)” ορίζεται ότι:

«Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν τις δημόσιες συμβάσεις τους προσφεύγοντας σε διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς να προηγείται δημοσίευση σχετικής προκήρυξης, στις ακόλουθες περιπτώσεις [...]

4. Προκειμένου για δημόσιες συμβάσεις έργων και υπηρεσιών: α) όταν αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη ούτε στην αρχική σύμβαση και τα οποία, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, κατέστησαν αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή, εφόσον τα συμπληρωματικά έργα ή οι υπηρεσίες είτε δεν μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές είτε μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της. Το σωρευτικό ποσό των συναπτομένων συμβάσεων συμπληρωματικών έργων ή υπηρεσιών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης, ...».

12. Στο Ν .3316/05 (ΦΕΚ 42/Α) «Ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις» ορίζονται τα κάτωθι:

Στο άρθρο 2 (Πεδίο εφαρμογής – Κατηγορίες μελετών) προβλέπεται:

«1. Ο νόμος αυτός ρυθμίζει τη σύναψη και εκτέλεση όλων των δημοσίων συμβάσεων, ανεξαρτήτως αξίας, για την εκπόνηση μελετών και παροχή λοιπών υπηρεσιών μηχανικού και των άλλων ελευθερίων επαγγελματιών των κατηγοριών μελετών της παραγράφου 2, που εμπίπτουν καθ' ύλην στο "Παράρτημα II Α" της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ και στο "Παράρτημα XVII A" της Οδηγίας 2004/17/ΕΚ, όπως εκάστοτε ισχύουν, όταν οι μελέτες δεν εκπονούνται και οι υπηρεσίες δεν παρέχονται από το προσωπικό της αναθέτουσας Αρχής. Για τις ανωτέρω συμβάσεις που

εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω Οδηγιών, ο παρών νόμος εναρμονίζει το εθνικό δίκαιο προς αυτές».

Στο άρθρο 10 του ως άνω νόμου (Διαδικασία ανάθεσης με διαπραγματεύσεις) ορίζεται:

[...]2. Επιτρέπεται η χρήση της διαδικασίας με διαπραγματεύωση, χωρίς δημοσίευση σχετικής προκήρυξης μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]ζ) Στην περίπτωση των συμπληρωματικών εργασιών του άρθρου 29. ...”

Η σχετική διάταξη του άρθρου 29 (Συμπληρωματικές μελέτες ή υπηρεσίες) του Ν. 3316/05 ορίζει:

1. Αν κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης προκύψει ανάγκη εκπόνησης συμπληρωματικών μελετών ή παροχής συμπληρωματικών υπηρεσιών, που κατά το είδος ή το μέγεθος (ποσότητα) δεν περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση, καταρτίζεται συγκριτικός πίνακας κατά την παράγραφο 5 και συμπληρωματική σύμβαση με τον ανάδοχο της αρχικής σύμβασης, μετά από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου. Προϋποθέσεις για την έγκυρη σύναψη συμπληρωματικής σύμβασης είναι:

α) να είναι αναγκαίες οι συμπληρωματικές μελέτες ή υπηρεσίες για την ολοκλήρωση της αρχικής σύμβασης,

β) να συντρέχει περίπτωση που δεν μπορούσε να προβλεφθεί κατά τη σύναψη της,

γ) να μη μπορούν οι συμπληρωματικές υπηρεσίες, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τον εργοδότη ή να κρίνονται απολύτως αναγκαίες για την ολοκλήρωση της έστω και αν μπορούν να διαχωριστούν από αυτήν. Η συνολική αμοιβή των συμπληρωματικών συμβάσεων δεν μπορεί να υπερβεί αθροιστικά το πενήντα τοις εκατό (50%) της αρχικής συμβατικής αμοιβής.

13. Στο άρθρο 109 (Συμπληρωματικές συμβάσεις μελετών) του Ν. 4199/2013 (ΦΕΚ 216/Α) «Δημόσιες υπεραστικές οδικές μεταφορές επιβατών – Ρυθμιστική Αρχή Επιβατικών Μεταφορών και άλλες διατάξεις», ορίζεται:

“Στις περιπτώσεις συμβάσεων εκπόνησης μελετών που έχουν ανατεθεί σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 7 σε συνδυασμό με την παράγραφο 5 στοιχείο δ’ του άρθρου 5 του ν. 3316/2005 και εκτελούνται κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, τεκμαίρεται ότι συντρέχει η προϋπόθεση υπό στοιχείου β’ της παραγράφου 1 του άρθρου 29 του ως άνω νόμου για τυχόν συμπληρωματικές κατά το είδος ή το μέγεθος (ποσότητα) μελέτες, μελετητικές εργασίες ή υπηρεσίες, που δεν περιλαμβάνονται ειδικά στην προεκτιμώμενη αμοιβή της αρχικής σύμβασης και οφείλονται σε λόγους που ανάγονται στη σταδιακή προσέγγιση της επίλυσης τεχνικού προβλήματος, εφόσον η διαπίστωση ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις υπό στοιχεία (α) και (γ) προέρχεται από την εκτέλεση μελετητικών εργασιών της αρχικής σύμβασης και δικαιολογείται από αυτήν.”.

III. Νομική Εκτίμηση

14. Το υπό εξέταση αίτημα της Διεύθυνσης Τεχνικών Μελετών και Κατασκευών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αφορά στην υπογραφή, με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Υπηρεσιών, προϋπολογιζόμενης δαπάνης 134.275,84€ (χωρίς ΦΠΑ) σε υλοποιούμενη σύμβαση με τίτλο “Ποιοτικός Έλεγχος και Υπηρεσίες Γεωτεχνικού Συμβούλου” στη διάρκεια του έργου “Κατασκευή φράγματος Λεκάνης Φιλιατρινού Ν. Μεσσηνίας”. Η προεκτιμηθείσα αμοιβή της κύριας σύμβασης, όπως αποτιμήθηκε κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης του διαγωνισμού, ανέρχεται στο ποσό των 894.295,12€ (χωρίς ΦΠΑ), η δε συμβατική αμοιβή στο ποσό των 739.484,48€ (χωρίς ΦΠΑ). Η εν λόγω υποβαλλόμενη 1η ΣΣΥ αποτελεί παρακολούθημα της αρχικής σύμβασης, και η κατάρτιση της με τον ανάδοχο αποτελεί εξαιρετική διαδικασία ανάθεσης και εφαρμόζεται μόνο υπό τις περιοριστικά αναφερόμενες στο νόμο προϋποθέσεις.

Επιπλέον σημειώνεται ότι ο προϋπολογισμός δημοπράτησης της αρχικής σύμβασης ανέρχεται στο ποσό των 894.295,12€ (χωρίς ΦΠΑ) και αντίστοιχα η προϋπολογισθείσα δαπάνη της 1ης ΣΣΥ ανέρχεται στο ποσό των 134.275,84€ (χωρίς ΦΠΑ), επομένως το άθροισμα αυτών (1.028,570,96€) υπερβαίνει το ποσό των κατωτάτων ορίων δημοσίων συμβάσεων όπως έχουν τεθεί με το άρθρο 2 του αριθ. 1336/2013 Κανονισμού της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2013. Βάσει των ανωτέρω στοιχείων και σε συνδυασμό με το άρθρο 6 του π.δ. 60/2007 συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του Ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για την παροχή σύμφωνης γνώμης (βλ. ΕΣ Τμήμα VI 265/2011).

15. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες περιπτώσεις στα άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2004/18/EK (αντίστοιχα άρθρα 24 και 25 π.δ. 60/2007) (βλ. σχετικώς ΔΕΕ, απόφαση της 8ης Απριλίου 2008, C 337/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψη 56). Συναφώς επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις, στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις που συνιστούν παρέκκλιση από τη βασική ρύθμιση, δηλαδή από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αναγνωριζόμενων από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) δικαιωμάτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συστατικής ερμηνείας. Συγκεκριμένα, προκειμένου η Οδηγία 2004/18/EK να μην απολέσει την πρακτική αποτελεσματικότητά της, τα κράτη μέλη και οι αναθέτουσες αρχές τους δεν επιτρέπεται να προβλέπουν περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση που δεν προβλέπονται από την εν λόγω οδηγία ή να συνοδεύουν τις ρητώς προβλεπόμενες από την οδηγία αυτή περιπτώσεις με νέους όρους που έχουν ως αποτέλεσμα να καθιστούν ευκολότερη την προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία, το δε βάρος απόδειξης ότι συντρέχουν πράγματι οι εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν την παρέκκλιση φέρει εκείνος που τις επικαλείται (βλ. ΔΕΚ, αποφάσεις της 18ης Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28ης Μαρτίου 1996, C-18/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, σκέψη 13, της 13ης Ιανουαρίου 2005, C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλ. 2005, I-13947, σκέψη 48, της 14.09.2004, Υπόθεση C-385/02, της 12.01.1994, Υπόθεση C-296/92, της 17.11.1993, Υπόθεση C-71/02, της 10.03.1987, Υπόθεση C-199/85).

16. Εν προκειμένω, η Αναθέτουσα Αρχή αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Ε.Α.Α.ΔΗ-ΣΥ. για τη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, για την ανάθεση συμπληρωματικών εργασιών/υπηρεσιών βάσει του άρθρου του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α' του π.δ. 60/2007. Από τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α' του Π.Δ. 60/2007 συνάγεται σαφώς ότι η κατάρτιση συμπληρωματικών συμβάσεων με τον ανάδοχο ήδη εκτελούμενης δημόσιας σύμβασης έργου ή υπηρεσίας αποτελεί εξαιρετική διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης με διαπραγμάτευση και για το λόγο αυτό εφαρμόζεται μόνο υπό τις αναφερόμενες περιοριστικά στο νόμο προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα, για την κατάρτιση συμπληρωματικής σύμβασης υπηρεσιών με διαδικασία διαπραγμάτευσης, χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης, θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

- α)** να αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη, ούτε στην αρχική σύμβαση,
- β)** να κατέστησαν, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση,
- γ)** η ανάθεση να γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή,

δ) τα συμπληρωματικά έργα ή οι υπηρεσίες να μην μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές, είτε να μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως να είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της.

ε) το συνολικό ποσό αυτών των συμβάσεων, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό του πενήντα τοις εκατό (50%) του ποσού της αρχικής σύμβασης (βλ. ενδεικτικά, ΔΕΕ στην υπόθεση 601/2010 *Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*, Ελ. Συν./Τμ. Μείζονος Επταμελούς Σύμβασης 3210/2011, 2429/2011, Ελ. Συν. /Τμ VI, 897/2012, 288/2012, 2069/2010).

17. Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, προκύπτουν τα ακόλουθα:

α) Ως προς την ανωτέρω υπ' αριθμ. (α) προϋπόθεση του άρθρου 25, παρ. 4, περ. α' του Π.Δ. 60/2007.

Οι υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο σχέδιο της 1^η ΣΣΥ δεν αποτελούν συμπληρωματικές υπηρεσίες αλλά μέρος του συμβατικού αντικείμενου του αναδόχου, όπως αυτό αναλυτικά περιγράφεται στο άρθρο 8.14 της υποβληθείσας συγγραφής υποχρεώσεων, η οποία αποτελεί τμήμα των συμβατικών τευχών.

Συγκεκριμένα οι αιτούμενες υπηρεσίες του αναδόχου όπως αναλυτικά έχουν περιγραφεί ανωτέρω (υπό στοιχείο 6B της παρούσης) ταυτίζονται με το αρχικό συμβατικό αντικείμενο των υπηρεσιών και συγκεκριμένα θα εκτελούνταν σύμφωνα με την πρόοδο των εργασιών της κατασκευής του κυρίως έργου (Κατασκευή φράγματος Φιλιατρινού Ν. Μεσσηνίας). Με βάση δε το άρθρο 3 της υπογραφείσας σύμβασης προβλέπονταν ότι *“η συνολική προθεσμία για την περαίωση του αντικείμενου της σύμβασης συμπίπτει με το πέρας εργασιών κατασκευής του έργου”* και περαιτέρω *“τυχόν εντολή από τη δ/νουσα υπηρεσία για διακοπή των εργασιών κατασκευής του έργου του θέματος, θα σημαίνει αυτόματα και τη διακοπή των υπηρεσιών του τεχνικού συμβούλου”*.

Με δεδομένο ότι η κατασκευή του φράγματος δεν έχει ολοκληρωθεί, η τυχόν παράταση της σύμβασης υπηρεσιών δε συνδέεται με συμπληρωματικές εργασίες που δεν περιελήφθησαν στην αρχική σύμβαση και στο κατ' αποκοπήν συμβατικό τίμημα για την παροχή υπηρεσιών συμβούλου. Εν όψει των ανωτέρω εκτεθέντων, παρέλκει η εξέταση των υπολοίπων προϋποθέσεων και διαπιστώνεται ότι δεν τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 25, παρ. 4, περ. α' του Π.Δ. 60/2007, καθώς δεν προκύπτει η συνδρομή προϋπόθεσης για την υιοθέτηση της εξαιρετικής διαδικασίας με διαπραγμάτευση, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, για την σύναψη της Συμπληρωματικής Σύμβασης παροχής υπηρεσιών.

18. Ως προς την εφαρμογή του άρθρου 109 του ν.4199/2013, το οποίο επικαλείται η αναθέτουσα αρχή στην παρ. 10 του σχεδίου απόφασης, επισημαίνεται τα κάτωθι:

Με την επίδικη διάταξη ρυθμίζονται οι περιπτώσεις συμβάσεων εκπόνησης μελετών που έχουν ήδη ανατεθεί σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 7 του ν. 3316/2005 (*“Ανάθεση οριστικής μελέτης ή άλλων σταδίων εκτός προκαταρκτικών μελετών”*) ενώ εν προκειμένω η σύμβαση αφορά διαφορετικό αντικείμενο, ήτοι παροχή υπηρεσιών συμβούλου και έχει ανατεθεί με βάση το άρθρο 9 του ν. 3316/2005 (*“Διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παροχής υπηρεσιών”*). Συνακόλουθα, ανεξαρτήτως του ότι το αντικείμενο των ρυθμιζόμενων περιπτώσεων είναι διαφορετικό, σε κάθε περίπτωση η κατ' επίκληση ως άνω διάταξη δεν τυγχάνει εφαρμογής καθόσον δεν συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις υπό στοιχεία (α) και (γ) του άρθρου 29 του ν. 3316/05 όπως προεκτέθηκε. Για το σχετικό άρθρο έχει εκδοθεί η με αριθμό **11/2013** Γνώμη

(σελ. 62-66) της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ που εκδόθηκε στη βάση σχετικής αρμοδιότητας της, της υποπερ. αα της περ. γ του άρθρου 2 παρ. 2 του Ν. 4013/2011.

19. Τέλος, από τη μελέτη του φακέλου της υπόθεσης δεν προέκυψαν άλλα στοιχεία που να αποδεικνύουν και να αιτιολογούν ειδικά, με επαρκή τεκμηρίωση τη συνδρομή περιστάσεων που επιτρέπουν την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με τις λοιπές διατάξεις των άρθρων 24 και 25 του π.δ. 60/2007.

IV. Συμπέρασμα

Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις εφαρμοστέες και ερμηνευόμενες διατάξεις και με την επιφύλαξη της άσκησης των λοιπών αρμοδιοτήτων της, ομόφωνα αποφασίζει:

Την απόρριψη του αιτήματος της Διεύθυνσης Τεχνικών Μελετών και Κατασκευών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τη μη παροχή σύμφωνης γνώμης, για την ανάθεση 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης παροχής υπηρεσιών γεωτεχνικού συμβούλου προϋπολογισθείσας δαπάνης 134.275,84€ χωρίς ΦΠΑ με τίτλο “Ποιοτικός έλεγχος και υπηρεσίες γεωτεχνικού συμβούλου του έργου κατασκευή Φράγματος Λεκάνης Φιλιατρινού Ν. Μεσσηνίας”, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. γ περ. δδ του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για τη διενέργεια διαδικασίας με διαπραγμάτευση, λόγω μη συνδρομής των προς τούτο τασσομένων υπό του νόμου προϋποθέσεων.

Αμπελόκηποι, 05.08.2014

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Χρήστος Δετσαρίδης